

Tilastollinen päättely, syksy 2014 – kevät 2015
Harjoitus 8 (20. ja 22. 1. 2015)

1. (Monisteen teht. 4.1.) Olkoot $Y_1, \dots, Y_n \sim \text{Exp}(\lambda) \perp\!\!\!\perp$. Osoita faktorointikriteerin avulla, että otoskeskiarvo $\bar{Y}$ tai yhtä hyvin summa $\sum_{i=1}^n Y_i$ on parametrin λ tyhjentävä tunnusluku.
2. (Monisteen teht. 4.3.) Olkoot $Y_1, \dots, Y_n \sim \text{Tas}(0, \theta) \perp\!\!\!\perp$. Osoita faktorointikriteerin avulla, että suurin havainto $Y_{(n)}$ on parametrin θ tyhjentävä tunnusluku.
3. (Monisteen teht. 4.5.) Olkoon $f_{\mathbf{Y}}(\mathbf{y}; \boldsymbol{\theta})$ tilastollinen malli, jonka parametrilla on yksikäsitteinen suurimman uskottavuuden estimaatti $\hat{\boldsymbol{\theta}}$. Oletetaan, että $\mathbf{T} = \mathbf{t}(\mathbf{Y})$ on tyhjentävä tunnusluku. Päätele, että $\hat{\boldsymbol{\theta}}$ riippuu aineistosta $\mathbf{y}$ vain tunnusluvun $\mathbf{t}(\mathbf{y})$ välityksellä.
4. (Monisteen teht. 4.6.) Olkoon $Y_1, \dots, Y_n$ riippumaton otos jakaumasta, jonka ptf/tf on $f(y; \theta)$. Päätele esim. faktorointikriteerin avulla, että järjestystunnusluku $(Y_{(1)}, \dots, Y_{(n)})$ on aina tyhjentävä.
5. (Monisteen teht. 4.7.) Olkoot $Y_1, \dots, Y_n \sim \text{Exp}(\lambda) \perp\!\!\!\perp$. Tehtävän 1 mukaan $T = \sum_{i=1}^n Y_i$ on mallin parametrin λ tyhjentävä tunnusluku. Ilmoita T :n tiheysfunktio f_T ja laske siitä Fisherin informaatio $i_T(\lambda)$. Vertaa sitä koko aineistoa vastaavasta mallista $f_{\mathbf{Y}}$ laskettuun Fisherin informaatioon $i_{\mathbf{Y}}(\lambda)$. Mitä huomaat?

Vihje. Todennäköisyyslaskennassa opitaan, että $T \sim G(n, \lambda)$ (gammajakauma).